

Fastsatt som forskrift av Sametinget 25.06.2013

Gjelder fra 01.08.2013

Gjelder til 31.07.2022

Utgått

Formål

Samene er ett folk som bor i Norge, Sverige, Finland og Russland, og de samiske språkene forener samene på tvers av riksgrensene. De samiske språkene er offisielle minoritetsspråk i Norge, Sverige og Finland. Språksituasjonen og vilkårene for samisk språk er forskjellig i de ulike områdene i Sápmi/Sábme/Saepmie, med flere samiske språk og med ulike dialekter. Samisk språk er en viktig kulturbærer, og felles verdier, erfaringer og kunnskaper overføres til nye generasjoner gjennom bruk av språket. Det er et mål at samisk språk skal bevares, styrkes og videreutvikles som et helhetlig kommunikasjonsmiddel uavhengig av riksgrenser.

Opplæring i samisk språk skal bidra til at barn og unge kan innlemmes i samisk kultur og samfunnsliv, der kulturforståelse, kommunikasjon, danning og identitetsutvikling blir sentrale elementer i opplæringen. En opplæring som fremmer positive holdninger til samiske språk, og som tar hensyn til det språk- og kultur mangfoldet som elevene erfarer, vil gi elevene flerspråklig og flerkulturell kompetanse. Kulturell kompetanse innebærer også å ha kunnskap om, og respekt for likheter og ulikheter i samiske samfunn. Samiskfaget skal være med på å stimulere til utvikling og bruk av samisk språk i ulike sammenhenger og på ulike arenaer.

Gjennom å ivareta sentrale verdier i samisk kultur kan faget også gi retning til hvordan samiske verdier kan tilpasses og videreutvikles til nye situasjoner og til en tid i stadig forandring. Kunnskap om andre urfolk og kulturer kan bidra til økt forståelse og respekt for andre, og også til bedre å forstå egen kultur. Gode kunnskaper i samisk språk er en viktig forutsetning for deltakelse i samisk samfunnsliv og arbeidsliv og gir valgmuligheter når det gjelder utdanning, arbeid og livslang læring.

Faget samisk som andrespråk skal sammen med faget norsk legge grunnlaget for utvikling av elevenes funksjonelle tospråklig, og bidra til at den enkelte elev får kunnskaper, motivasjon og trygghet til å velge samisk som kommunikasjonsspråk. For elever med tospråklig opplæring er det derfor viktig med et nært samarbeid mellom de to fagene.

Språkforståelse og språkbeherskelse utvikles gjennom aktiv bruk av språket. Kommunikasjon og samhandlingen er derfor sentral i faget og gjennom opplevelse og deltakelse kan elevenes muntlige språk utvikles. Lese- og skrivekompetanse er et mål i seg selv og et nødvendig grunnlag for læring og forståelse i alle fag. Faget samisk som andrespråk skal stimulere til utvikling av gode læringsstrategier og evne til kritisk tenkning, og motivere til utvikling av lese- og skrivelyst. Gjennom møte med samisk litteratur og ulike samiske språk og dialekter vil elevene kunne utvide sin forståelse for det språklige og kulturelle mangfoldet i samiske samfunn.

Elever med samisk som andrespråk stiller med ulike forutsetninger. Noen har samisk-språklige arenaer i nærmiljøet hvor samisk høres, mens andre har liten kontakt med språket utenom opplæringssituasjonen. For at elevene skal kunne utvikle sin samiske språkkompetanse på best mulig måte, er det viktig at elevene kan bruke forskjellige språklige arenaer.

Hovedområder

Faget er strukturert i hovedområder som det er formulert kompetansemål innenfor. Hovedområdene utfyller hverandre og må ses i sammenheng.

Faget er et fellesfag for alle utdanningsprogrammene i videregående opplæring. Opplæringen skal derfor gjøres mest mulig relevant for elevene ved å tilpasses de ulike utdanningsprogrammene.

Planen er inndelt i 9 nivåer, og det er utarbeidet kompetansemål for hvert av nivåene.

Oversikt over hovedområder:

Nivå	Hovedområder		
1.- 9.	Skriftlig kommunikasjon	Muntlig kommunikasjon	Språk, kultur og litteratur

Hovedområdet muntlig kommunikasjon dreier seg om å kunne lytte, forstå og samtale i ulike sammenhenger. Muntlig kommunikasjon er grunnleggende i innlæringen av nye språk.

Lytting er en aktiv handling der eleven skal lære og forstå gjennom å tolke, sammenholde og vurdere andres utsagn. Gjennom forberedt muntlig fremføring og spontan muntlig samhandling skal eleven utvikle evne til å kommunisere med andre på samisk.

I språklæring er det viktig å vektlegge å lære nye ord og begrep og få praktisk erfaring i ulike språkroller. Språket utvikles gjennom aktivitet, lek, opplevelse, tenking, formidling og samhandling. Mange elever som har samisk som fag, har få arenaer i nærmiljøet der de kan kommunisere på samisk, og da er det spesielt viktig å tilrettelegge språkøvingsarenaer og også å bruke digitale kommunikasjonsredskaper for å øve og erfare muntlig kommunikasjon. Det er viktig i opplæringen å gi eleven opplevelse av å mestre og slik motivere til videreutvikling av egne språkferdigheter

Hovedområdet skriftlig kommunikasjon dreier seg om å lese og skrive samisk. Selv om hovedansvaret for den første lese- og skriveopplæringen vil være på førstespråket, skal også opplæringen i samisk som andrespråk bidra til å utvikle elevenes lese og skrivekompetanse i en sammenhengende progresjon gjennom hele opplæringsløpet. Lesing og skriving er viktig i innlæring av språk og bidrar til utvidning av elevens ordforråd og utvikling av talespråket.

Opplæring i lesing skal stimulere elevens lyst og evne til å lese og å skrive, og innebærer at eleven skal lese ulike tekster, både for å lære og å oppleve. De leste tekstene skal bidra til at eleven blir bevisst sin egen utvikling som leser og skriver.

Skriving innebærer å kunne uttrykke, bearbeide og kommunisere tanker og meninger i ulike tekster og sjangere. Sammensatte tekster er en del av tekstene elevene skal lese og utforme. God skriftlig kommunikasjon forutsetter et godt ordforråd, kunnskaper og ferdigheter i grammatikk og rettskriving og evne til å produsere hensiktsmessige tekster tilpasset mottaker.

Hovedområdet språk, kultur og litteratur dreier seg om å få kunnskap om det samiske språket, språket i bruk og språket som system og lære å bruke denne kunnskapen i egen språklæring. Det er viktig å arbeide systematisk med begrepsinnlæring og grammatikk ved først å bli kjent med ordformer og betydningsforskjeller, for så gradvis å lære å bøye ord og bruke riktig bøyninger i muntlig og skriftlig kommunikasjon og bruke metaspråket til å forklare oppbygging av språket. Eleven skal få et bevisst forhold til egen språklæring og tospråklighet. Det dreier seg også om å bli kjent med dialekter, med andre samiske språk og samisk språkhistorie.

Hovedområdet dreier seg også om at eleven skal lære om bruk av språket i forhold til samisk kultur, levemåte og tradisjonell kunnskap. Det er viktig at eleven får oppleve den samiske tekstkulturen og gjennom ulike aktiviteter får praktisk erfaring i hvordan samisk brukes ved ulike situasjoner og gjennom ulike medier.

Eleven skal få mulighet til å bli kjent med den samiske fortellertradisjonen og samisk litteratur og forfatterskap. Det er viktig å velge tekster som utvikler elevens kulturkompetanse samtidig med språklæring.

Timetall

Timetall er oppgitt i 60-minutters enheter:

BARNETRINNET

1.–7. årstrinn: 608 timer

UNGDOMSTRINNET

8.–10. årstrinn: 228 timer

STUDIEFORBEREDENDE UTDANNINGSPROGRAM

Vg1: 103 timer

Vg2: 103 timer

Vg3: 103 timer

Elever som ikke har hatt opplæring i samisk i grunnskolen og som velger slik opplæring i videregående opplæring, kan bruke 140 timer fra valgfritt programfag til samisk.

YRKESFAGLIGE UTDANNINGSPROGRAM

Vg1: 45 timer

Vg2: 45 timer

PÅBYGGING TIL GENERELL STUDIEKOMPETANSE FOR YRKESFAGLIGE UTDANNINGSPROGRAM

Vg3: 219 timer

Grunnleggende ferdigheter

Grunnleggende ferdigheter er integrert i kompetansemålene der de bidrar til utvikling av og er en del av fagkompetansen. I samisk som andrespråk forstås grunnleggende ferdigheter slik:

Muntlige ferdigheter i samisk som andrespråk innebærer å skape mening gjennom å lytte, tale og samtale og å kunne tilpasse språket til formål og mottaker. Utviklingen av muntlige ferdigheter i samiskfaget innebærer å arbeide systematisk med begrepslæring og bruke det muntlige språket stadig mer presist og nyansert i samtaler og i andre typer muntlige tekster. Det innebærer videre å lytte aktivt, og å forstå og drøfte emner og problemstillinger av økende omfang og kompleksitet. Kravene til ordforråd, språkføring og formell mestring er ikke like høye som for elever som har samisk som førstespråk. Systematisk opplæring gjennom ulike muntlige aktiviteter, praktiske erfaringer og bruk av ulike strategier bidrar til å utvikle muntlige ferdigheter.

Å *kunne skrive* i samisk er å ytre seg på en hensiktsmessig måte og kommunisere med andre ved å bruke skriftspråket. Det er også en måte å utvikle og strukturere ideer og tanker på og en metode for å lære. Å skrive ulike tekster med håndskrift og på datamaskin er et område norskfaget og samiskfaget i fellesskap har et spesielt ansvar for. Det innebærer å være i stand til å planlegge, utforme og bearbeide tekster som er tilpasset formål og mottaker. Utviklingen av skriftlige ferdigheter i samiskfaget innebærer å arbeide systematisk med formelle skriveferdigheter, og ulike skrivestrategier for å bli i stand til å skrive stadig mer komplekse tekster. Kravene til ordforråd, språkføring og formell mestring er imidlertid ikke like høye som for elever som har samisk som førstespråk.

Å *kunne lese* i samisk som andrespråk er å skape mening fra tekster i ulike sjangere. Det innebærer å engasjere seg i tekster, og oppnå innlevelse og innsikt i andre menneskers tanker, liv og opplevelser. Videre innebærer det å kunne finne informasjon og forstå resonnementer og framstillinger i ulike typer tekster på skjerm og papir, og å kunne forholde seg kritisk og selvstendig til de leste tekstene. Utviklingen går fra avkoding og forståelse av enkle tekster til å kunne forstå, lære av, tolke og reflektere over stadig mer krevende tekster. Utviklingen av leseferdigheter i samisk som andrespråk innebærer å arbeide systematisk med lesestrategier som er tilpasset formålet med lesingen og med ulike typer tekster i faget.

Å *kunne regne* i samisk er å tolke og forstå informasjon i tekster som inneholder tall, størrelser eller geometriske figurer. Det innebærer å kunne vurdere, reflektere over og kommunisere om sammensatte tekster som inneholder grafiske framstillinger, tabeller og statistikk. Utviklingen av regneferdigheter

innebærer å skape helhetlig mening i stadig mer krevende tekster der ulike uttrykksformer må ses i sammenheng.

Digitale ferdigheter i samisk som andrespråk er å kunne bruke digitale verktøy, medier og ressurser for å innhente og behandle informasjon, skape og redigere ulike typer tekster. Digitale verktøy åpner for nye læringsarenaer for innlæring av språk og i kommunikasjon med andre. Utviklingen av digitale ferdigheter er en del av lese- og skriveopplæringen i samiskfaget, og innebærer å finne, bruke og etter hvert vurdere og referere til digitale kilder i skriftlige og muntlige tekster i eget arbeid med tekster.

Kompetansemål

Samisk som andrespråk - Ulike alternativer

Elever som har samisk som andrespråk, kan ha ulike forkunnskaper når de starter med språkopplæringen. For noen elever er samisk et helt nytt språk, mens andre kan noe samisk når de begynner på skole. Situasjonen når det gjelder muligheter til å utvikle språket ved å høre og få bruke språket daglig i sitt nærmiljø, er også ulik for elever som har samisk som fag. Læreplanen i faget samisk som andrespråk er bygd opp slik at det er mulig å velge å få opplæring blant ulike alternativer hvor krav til sluttkompetanse i faget ikke er like høy i de tre alternativene. Faget består av følgende alternativer:

- samisk som andrespråk – samisk 2
- samisk som andrespråk – samisk 3
- samisk som andrespråk – samisk 4

Grunnskolen

Elever kan i samisk som andrespråk velge å få sluttvurdering og ta avsluttende eksamen på grunnskolen mellom følgende to alternativer for måloppnåelse:

- Samisk som andrespråk – samisk 2 som er det alternativet som gir best språkkunnskaper etter endt skolegang og valg av dette alternativet på grunnskolen, vil bidra til å legge grunnlag for elevens funksjonelle tospråklighet. Det er viktig at elever blir oppmuntret til å velge dette alternativet.
- Samisk som andrespråk – samisk 3 som vil være et alternativ for elever som ikke kan noe samisk når de starter med opplæring i faget og som vil ha nytte av å bruke mer tid på å lære samisk. Elever som starter med samisk sent på barnetrinnet eller først på ungdomstrinnet får også opplæring etter denne varianten.

Videregående opplæring

Det er mulig å bli vurdert mellom følgende 3 alternativer for måloppnåelse:

- Samisk som andrespråk - samisk 2; elever som har hatt samisk 2 på grunnskolen, fortsetter med samisk 2 på videregående opplæring.
- Samisk som andrespråk - samisk 3; elever som har hatt samisk 3 på grunnskolen, fortsetter med samisk 3 på videregående opplæring.
- Samisk som andrespråk - samisk 4; Dette alternativet er et tilbud for nybegynnere i samisk på videregående opplæring og kan velges kun av elever som ikke har hatt samisk på grunnskolen.

Om nivåene

Kompetansemålene i læreplanen er fordelt på 9 nivåer. Det er 3 nivåer for barnetrinnet; nivå 1b, nivå 2b og nivå 3b. Kompetansemålene for nivå 1b-3b er tilrettelagt for aldersgruppen på barnetrinnet. Alle som starter med samisk som andrespråk de første årene på grunnskolen, starter på nivå 1b. Hovedfokus i starten vil være å lære språket muntlig gjennom lek, lytting og aktiviteter. Opplæringen i samisk skal også være med på å utvikle den første lese- og skriveopplæringen hvor norskfaget har hovedansvaret.

Elever som velger samisk 2, skal kunne kompetansemål for alle tre nivåene, det vil si nivå 1b, 2b og 3 b i løpet av barnetrinnet og fortsetter med nivå 4-6 på ungdomstrinnet og nivå 7-9 på videregående opplæring.

Elever som velger samisk 3, gjennomfører nivå 1b-2b på barnetrinnet og nivå 1-3 på ungdomstrinnet. Nivå 1-3 er ikke identisk med nivå 1b-3b på barnetrinnet. For de som har hatt samisk på barnetrinnet, vil noe av lærestoffet være repetisjon, men krav til lese- og skriveferdigheter for nivå 1-3 er større enn for nivå 1b-3b. På videregående opplæring fortsetter elevene med nivå 4-6.

Samisk som andrespråk - samisk 2

Samisk 2 er det alternativet i samisk som andrespråk som har høyeste krav til måloppnåelse. Etter Vg3 skal elevene kunne kompetansemål for alle 9 nivåer i læreplanen. Elevene skal ha kunnskaper og trygghet til å bruke samisk skriftlig og muntlig, og være funksjonell tospråklige.

Måloppnåelse i forhold til årstrinn	
Etter 3. årstrinn	Nivå 1 b
Etter 5. årstrinn	Nivå 2 b
Etter 7. årstrinn	Nivå 3 b
Etter 10. årstrinn	Nivå 4-6
Etter Vg1S	Nivå 7
Etter Vg2S	Nivå 8
Etter Vg3S	Nivå 9
Etter Vg2Y	Nivå 7
Etter påbygging	Nivå 8-9

Samisk som andrespråk - samisk 3

Samisk som andrespråk – samisk 3 vil være et alternativ for elever som ikke kan noe samisk når de starter med opplæring i faget og som vil ha nytte av å bruke mere tid på hvert nivå på grunnskolen. Elever som starter med samisk sent på barnetrinnet eller først på ungdomstrinnet får også opplæring etter denne varianten. Elever som velger å ta sluttvurdering og eksamen etter denne varianten på studieforberedende utdanningsprogram, vil oppnå kravene til ca 2/3 av hele læreplanen i samisk som andrespråk. Det er ikke nødvendigvis et mål at elevene blir tospråklige. Da denne varianten er en del av faget samisk som andrespråk, har elevene mulighet til å fullføre hele faget som privatister.

Måloppnåelse i forhold til årstrinn	
Etter 4. årstrinn	Nivå 1b
Etter 7 årstrinn	Nivå 2b
Etter 10. årstrinn	Nivå 1-3
Etter Vg1S	Nivå 4
Etter Vg2S	Nivå 5
Etter Vg3S	Nivå 6
Etter Vg2Y	Nivå 4
Etter påbygging	Nivå 5-6

Samisk som andrespråk - samisk 4

Dette er et alternativ for elever som starter med opplæring i samisk på videregående opplæring. Elever som får opplæring og tar eksamen etter denne varianten på studieforbereende utdanningsprogram, vil oppnå kravene til ca 1/3 av hele læreplanen i samisk som andrespråk. Da denne varianten er en del av faget samisk som andrespråk, har elevene mulighet til å ta samisk 3 eller fullføre hele faget, det vil si ta samisk 2 senere som privatister. Dette alternativet gjelder altså ikke for elever som har fått opplæring i samisk som andrespråk på grunnskolen.

Måloppnåelse i forhold til årstrinn	
Etter Vg1S	Nivå 1
Etter Vg2S	Nivå 2
Etter Vg3S	Nivå 3
Etter Vg2Y	Nivå 1
Etter påbygging	Nivå 2-3

Muntlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lytte, leke og eksperimentere med samiske språkllyder, stavelser, ord, rim, rytme og intonasjon
- uttale ord og enkle setninger
- hilse, takke og presentere seg selv
- fortelle om seg selv og andre
- lytte til muntlige tekster og gjenkjenne ord og uttrykk knyttet til dagligdagse situasjoner
- delta i innøvde dagligdagse dialoger
- samtale om bilder med enkle uttrykk
- telle fra 0-100 og bruke tallene i enkel samtale

Skriftlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese store og små samiske bokstaver
- dele ord i stavelser
- gjenkjenne ordbilder
- lese korte ord og stavelser på papir og skjerm
- skrive små og store bokstaver og eksperimentere med ord i egen håndskrift og på tastatur
- sette sammen enkle ord til korte setninger

Språk, kultur og litteratur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- snakke om sammenhengen mellom språkllyd og bokstav i samisk og norsk
- eksperimentere med ordformer og samtale om ordformer og betydningsforskjeller
- samtale om samisk språk og om situasjoner der det er nyttig å kunne samisk
- lytte til og delta i framføring av joiker, sanger, rim og regler
- lytte til og gjenkjenne språket gjennom enkle fortellinger, eventyr, bilder, spill og tv-program
- bruke betegnelser på ukedager, måneder og de åtte årstider
- bruke samiske benevelser for klær

- gjenkjenne samiske koffer fra forskjellige områder

Muntlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lytte, forstå og uttrykke enkle beskjeder og instruksjoner
- lytte og forstå enkle samtaler, historier og fortellinger
- samtale om dagligdagse situasjoner
- stille og svare på enkle spørsmål
- delta i rollespill og dramatiseringer
- kunne telle til 1000 og bruke tall til å angi tid og datoer

Skriftlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese og skrive det samiske alfabetet
- lese, forstå og skrive enkle beskjeder i egen håndskrift og på tastatur
- lese enkle tekster, historier og fortellinger og uttrykke forståelse av innholdet
- skrive enkle tekster om dagligdagse situasjoner

Språk, kultur og litteratur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- gjenkjenne uttrykk i nåtid, fortid og framtid
- samtale om språk og språkblanding
- lese gåter, ordspråk og vitser
- lytte til og lese samiske eventyr og fortellinger og samtale om innhold
- bruke begreper knyttet til mat i samtale om samisk mat
- bruke de vanligste ord knyttet til nær familie og slekt

Muntlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- uttrykke seg om dagligdagse situasjoner i nåtid, fortid og fremtid
- fortelle om egne opplevelser og erfaringer
- opptre i ulike språkroller gjennom dramaaktiviteter, oppløsning og presentasjon
- lytte og gjenfortelle det som blir fortalt
- oversette ord, enkle uttrykk og korte setninger
- kommunisere med andre ved hjelp av digitale medier

Skriftlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese og forstå hovedinnholdet i fortellende tekster
- skrive enkle fortellende tekster og fremføre for andre
- bruke opplevelser fra drama, teateroppsetninger, film og samiske tv-programmer i egen tekstproduksjon
- lytte og gjenfortelle det man har hørt
- oversette enkle setninger fra norsk til samisk
- bruke elementære rettskrivningsregler
- bruke papirbaserte og digitale ordbøker

Språk, kultur og litteratur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- samtale om ordklassene
- bøye noen verb og substantiv
- bruke de vanligste setningstypene
- samtale om dialekter og gjenkjenne noen vanlige ord på andre dialekter
- forstå og bruke tall i kommunikasjon om priser, mål, vekt og størrelser
- samtale om praktisk arbeid
- samtale om samiske stedsnavn
- lese samisk barne- og ungdomslitteratur og fortelle om innholdet
- lytte til og samtale om samisk fortellertradisjon
- bruke digitale verktøy i egen språklæring

Muntlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- uttale samiske ord og sammenligne samiske og norske språklyder og intonasjon
- hilse, takke og presentere seg selv og fortelle om seg selv og andre på samisk
- delta i enkle samtaler om dagligdagse situasjoner
- lytte til og uttrykke forståelse for innhold i enkle historier og fortellinger
- forstå og uttrykke enkle beskjeder og instruksjoner
- bruke tall fra 1-1000 i kommunikasjon
- stille spørsmål og svare på spørsmål
- oversette enkle setninger

Skriftlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese og forstå beskjeder og enkle instruksjoner
- lese og forstå enkle tekster
- skrive enkle fortellende setninger i nåtid og fortid

Språk, kultur og litteratur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- samtale om to-språklighet og om hvorfor og hvordan utvikle eget samisk språk
- lytte til og lese samiske eventyr og fortellinger og samtale om innhold
- bruke begreper knyttet til mat i samtale om samisk mat
- bruke de vanligste ord knyttet til familie og slekt
- samtale om samiske klær og gjenkjenne kofter fra forskjellige områder i Sápmi/Sábme/Saepmie
- bruke papirbaserte og digitale ordbøker

Muntlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lytte, forstå og kunne føre enkle samtaler
- kommunisere med god uttale og intonasjon
- forstå og bruke et ordforråd som dekker dagligdagse situasjoner
- gi uttrykk for egne meninger og følelser
- fortelle om egne opplevelser og erfaringer

- tilpasse språkbruken i noen grad til ulike språksituasjoner

Skriftlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese og forstå hovedinnholdet i fortellende tekster
- skrive tekster om dagligdagse situasjoner
- beherske elementære rettskrivningsregler
- bruke digitale verktøy og hjelpemidler i eget arbeid med tekster

Språk, kultur og litteratur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- grunnleggende prinsipper om lydendringer ved ordbøyning og bøye noen verb og nomen
- bruke noen grammatiske benevnelser ved samtale om ord i setninger
- samtale om de vanligste ordklassene
- bruke tall til å angi tid, datoer, priser, mål, vekt og størrelser
- lytte til samiske fortellinger og samtale om samisk fortellertradisjon
- ta rede på hvilke samiske medier som finnes og reflektere over hvordan dra nytte av mediene i egen språklæring
- samtale om samiske stedsnavn

Muntlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- uttrykke seg om dagligdagse situasjoner i nåtid, fortid og fremtid
- kommunisere med god uttale og intonasjon
- delta i spontane samtaler om ulike emner og aktuelle temaer og uttrykke synspunkter og meninger
- opptre i ulike språkroller gjennom dramaaktiviteter, opplesing og presentasjon
- lytte og gjenfortelle det som blir fortalt
- presentere fra tema knyttet til samisk kunst eller næringsliv
- kommunisere med andre ved hjelp av digitale medier

Skriftlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese og referere hovedmomenter i en tekst
- skrive tekster som forteller, beskriver og informerer
- oversette enkle setninger fra norsk til samisk
- lytte og gjenfortelle det man har hørt
- bruke notater og kilder som grunnlag for skriving og oppgi kildene
- bruke de mest sentrale regler i setningsoppbygging og ortografi

Språk, kultur og litteratur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- enkel setningsanalyse
- gjenkjenne stammetyper og bruke grunnleggende bøyingsformer av verb og nomen
- samtale om bruk av de vanligste ordavledningsformene
- lytte til og samtale om samiske språk og dialekter
- lese tekster i ulike sjangere, finne tema og kommentere innholdet

- presentere en samisk forfatter
- presentere noe hvor tema er fra tradisjonell kunnskap og samisk kultur
- bruke digitale verktøy i egen språklæring og presentasjoner

Muntlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- beherske et ordforråd som dekker dagligdagse situasjoner
- lytte til andres fremføringer, stille spørsmål og uttrykke egne tanker og meninger
- bruke kunnskap fra andre fag i muntlige fremstillinger
- forstå og bruke tall i kommunikasjon

Skriftlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese og forstå fortellende og beskrivende tekster og kunne skille mellom fakta og meninger i tekster
- skrive tekster som beskriver, drøfter og uttrykker meninger
- bygge opp leselige og oversiktlige tekster for hånd og på tastatur
- innhente stoff fra digitale, skriftlige og muntlige kilder i arbeidet med egne tekster

Språk, kultur og litteratur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- bruke setningsanalyse i egen språklæring
- samtale om tospråklighet og hvilke rettigheter samer har angående eget språk
- samtale om hovedforskjeller mellom samisk og norsk
- gjenkjenne tradisjonell samisk tellemåte og måleenheter
- samtale om naturbetegnelser
- lage presentasjon om emne fra tradisjonelt arbeid, samiske næringer, kunst eller kultur
- samtale om samiske ordtak og diiddat/dijda/diejvesh
- lese ulike tekster og kommentere innholdet

Muntlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lytte, forstå og delta i spontane samtaler
- fortelle om hendelser, planer, antakelser og forventninger
- samtale om ulike temaer og aktuelle nyhetssaker
- oversette enkle tekster

Skriftlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese fagtekster og fortelle om hovedinnholdet
- bruke notater, digitale og andre kilder som grunnlag for skriving
- skrive ulike tekster utfra selvvalgte emner
- oversette enkle tekster og se likheter og ulikheter mellom samisk og norsk

Språk, kultur og litteratur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- bruke grammatiske benevelser ved drøfting av ordformer
- samtale om begrepet flerspråklighet og fortelle om fordeler ved å være flerspråklig
- uttrykke høflighet gjennom bestemte fraser og ved hjelp av forskjellige grammatiske konstruksjoner
- hente informasjon og språkeksempler fra samiske medier i egen språklæring
- lese skjønnlitterære tekster, finne tema og kommentere tekstene
- bruke digitale kilder og verktøy til å lage enkle sammensatte tekster

Muntlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- beherske et tilstrekkelig ordforråd til å uttrykke opplevelser, følelser, erfaringer, kunnskap og egne meninger
- lytte og forstå hovedinnholdet av lengre muntlige tekster
- opptre i ulike muntlige roller i samtaler og framføringer
- presentere med formålstjenlig bruk av digitale verktøy og medier

Skriftlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese, referere og oppsummere hovedmomenter i en tekst
- skrive tekster med ulik form og formål og bruke forskjellige virkemidler i arbeid med tekster
- variere ordvalg og setningsoppbygging i egen skriving
- bruke digitale og andre kilder til arbeid med egne tekster og oppgi kildene

Språk, kultur og litteratur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- bruke varierte verb- og nomenbøyningsformer og de mest sentrale regler i setningsbygging
- samtale om ord- og uttaleforskjeller i nærliggende dialekter
- fortelle om språkområdene i Sápmi/Sábme/Saepmie
- samtale om Samelovens språkregler og rettigheter angående samisk språk
- lese tekster i ulike sjangere og reflektere over innhold og form
- presentere fra samisk litteratur og samiske filmer

Muntlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- bruke språket om ulike situasjoner i skole og arbeidsliv
- beherske ulike muntlige roller i gruppesamtaler og presentasjoner som aktør og tilhører
- lytte, forstå og referere innholdet i fortellinger og beskrivelser
- bruke fagkunnskap fra egne programfag i framføringer og diskusjoner

Skriftlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese og presentere fra ulike fagtekster

- lese og skrive tekster med tema og fagterminologi som er tilpasset eget utdanningsprogram
- lese og videreformidle informasjon fra ulike kilder og medier
- innhente, vurdere og bruke fagstoff fra digitale kilder i arbeid med egne tekster
- bruke digitale verktøy til presentasjon og publisering av egne tekster

Språk, kultur og litteratur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- bruke setningsanalyse og grammatiske begreper i egen språkopplæring og til å sammenligne samisk og norsk
- drøfte begrepet funksjonell to-språklighet
- gjøre rede for hvordan nye ord på samisk blir laget
- fortelle om de ulike samiske språkene i Norge
- lese og presentere fra skjønnlitterære tekster
- gjøre rede for samisk fortellertradisjon

Muntlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- diskutere, argumentere og gi uttrykk for egne oppfatninger og synspunkter
- ta initiativ til å begynne, holde i gang og avslutte en samtale
- lytte til og referere fra presentasjoner og innlegg
- presentere et selvvalgt emne

Skriftlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese og orientere seg i tekster og sammenfatte og vurdere relevant informasjon
- skrive tekster med klar hensikt, god struktur og sammenheng
- skrive kreative og informative tekster og drøftinger tilpasset mottaker, formål og medium
- beherske de viktigste rettskrivningsreglene
- analysere innhold og vurdere bruken av virkemidler i ulike tekster hentet fra digitale og andre medier

Språk, kultur og litteratur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- samtale om forhold som påvirker språkbruk
- utforske likheter og forskjeller mellom samisk og andre språk
- gjøre rede for rettigheter i forbindelse med samisk språk
- lese litteratur fra andre urfolk og kulturer og kommentere form og innhold
- diskutere nyheter og aktuelle hendelser i Sápmi/Sábme/Saepmie
- redegjøre for hovedtrekkene i samisk mediahistorie

Muntlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- uttrykke seg med et variert ordforråd og god språkføring tilpasset formål og mottaker
- lytte til, systematisere og sammenholde informasjon i muntlige tekster og reflektere over innhold
- referere på samisk muntlige norskspråklige tekster om dagligdagse forhold
- presentere og drøfte faglige emner

Skriftlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- uttrykke seg med et funksjonelt ordforråd og god språkføring, og mestre sentrale språklige formkrav
- lese tekster i ulike sjangere og analysere innhold og vurdere bruk av virkemidler
- skrive kreative, informative og argumenterende tekster, drøftinger og andre resonnerende tekster
- bruke digitale og andre kilder på en kritisk måte og beherske kildehenvisning

Språk, kultur og litteratur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- bruke relevant terminologi for å beskrive språkets form og innhold
- lese et utvalg av originale samisk skjønnlitterære- og sakprosaetekster og drøfte innhold, form og formål
- gjøre rede for hovedtrekk i samisk litteraturhistorie
- gjøre rede for hovedtrekk i samisk språkhistorie

Vurdering

Bestemmelser for sluttvurdering:

Standpunktvurdering i samisk som andrespråk - samisk 2

Årstrinn	Ordning
10. årstrinn	Elevene skal ha to standpunktkarakterer, én i samisk 2 skriftlig og én i samisk 2 muntlig.
Vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram	Elevene skal ha én standpunktkarakter.
Vg3 studieforberedende utdanningsprogram	Elevene skal ha to standpunktkarakterer, én i samisk 2 skriftlig og én i samisk 2 muntlig.
Vg3 påbygging til generell studiekompetanse	Elevene skal ha to standpunktkarakterer, én i samisk 2 skriftlig og én i samisk 2 muntlig.

Standpunktvurdering i samisk som andrespråk - samisk 3

Årstrinn	Ordning
10. årstrinn	Elevene skal ha to standpunktkarakterer, én i samisk 3 skriftlig og én i samisk 3 muntlig.
Vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram	Elevene skal ha én standpunktkarakter.
Vg3 studieforberedende utdanningsprogram	Elevene skal ha to standpunktkarakterer, én i samisk 3 skriftlig og én i samisk 3 muntlig.
Vg3 påbygging til generell studiekompetanse	Elevene skal ha to standpunktkarakterer, én i samisk 3 skriftlig og én i samisk 3 muntlig.

Standpunktvurdering i samisk som andrespråk - samisk 4

Årstrinn	Ordning
Vg2 yrkesfaglige	Elevene skal ha én standpunktkarakter.

utdanningsprogram	
Vg3 studieforbereende utdanningsprogram	Elevene skal ha to standpunktkarakterer, én i samisk 4 skriftlig og én i samisk 4 muntlig.
Vg3 påbygging til generell studiekompetanse	Elevene skal ha to standpunktkarakterer, én i samisk 4 skriftlig og én i samisk 4 muntlig.

Eksamen for elever i samisk som andrespråk – samisk 2

Årstrinn	Ordning
10. årstrinn	Elevene kan trekkes ut til skriftlig eksamen i samisk som andrespråk - samisk 2. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. Elevene kan også trekkes ut til muntlig eksamen. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.
Vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram	Elevene kan trekkes ut til skriftlig eksamen i samisk som andrespråk - samisk 2. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt. Elevene kan også trekkes ut til muntlig eksamen. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.
Vg3 studieforbereende utdanningsprogram	Elevene kan trekkes ut til skriftlig eksamen i samisk som andrespråk - samisk 2. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. Elevene kan også trekkes ut til muntlig eksamen. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.
Vg3 påbygging til generell studiekompetanse	Elevene kan trekkes ut til skriftlig eksamen i samisk som andrespråk - samisk 2. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. Elevene kan også trekkes ut til muntlig eksamen. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.

Eksamen for elever i samisk som andrespråk - samisk 3

Årstrinn	Ordning
10. årstrinn	Elevene kan trekkes ut til muntlig eksamen i samisk som andrespråk - samisk 3. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.
Vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram	Elevene kan trekkes ut til muntlig eksamen i samisk som andrespråk - samisk 3. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.
Vg3 studieforbereende utdanningsprogram	Elevene kan trekkes ut til skriftlig eksamen i samisk som andrespråk - samisk 3. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. Elevene kan også trekkes ut til muntlig eksamen. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.
Vg3 påbygging til generell studiekompetanse	Elevene kan trekkes ut til skriftlig eksamen i samisk som andrespråk - samisk 3. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. Elevene kan også trekkes ut til muntlig eksamen. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.

Eksamen for elever i samisk som andrespråk - samisk 4

Årstrinn	Ordning
Vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram	Elevene kan trekkes ut til muntlig eksamen i samisk som andrespråk - samisk 4. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.
Vg3 studieforbereende utdanningsprogram	Elevene kan trekkes ut til skriftlig eksamen i samisk som andrespråk - samisk 4. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. Elevene kan også trekkes ut til muntlig eksamen. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.
Vg3 påbygging til generell studiekompetanse	Elevene kan trekkes ut til skriftlig eksamen i samisk som andrespråk - samisk 4. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. Elevene kan også trekkes ut til muntlig eksamen. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.

Eksamen for privatister i samisk som andrespråk – samisk 2

Årstrinn	Ordning
10. årstrinn	Se gjeldende ordning for grunnskoleopplæring for voksne.
Vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram	Privatistene skal opp til skriftlig eksamen i samisk som andrespråk - samisk 2. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt. I tillegg skal privatistene opp til muntlig eksamen. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.
Vg3 studieforbereende utdanningsprogram	Privatistene skal opp til skriftlig eksamen i samisk som andrespråk - samisk 2. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. I tillegg skal privatistene opp til muntlig eksamen. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.

Vg3 påbygging til generell studiekompetanse	Privatistene skal opp til skriftlig eksamen i samisk som andrespråk - samisk 2. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. I tillegg skal privatistene opp til muntlig eksamen. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.
---	--

Eksamen for privatister i samisk som andrespråk – samisk 3

Årstrinn	Ordning
10. årstrinn	Se gjeldende ordning for grunnskoleopplæring for voksne.
Vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram	Privatistene skal opp til muntlig eksamen i samisk som andrespråk - samisk 3. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.
Vg3 studieforberedende utdanningsprogram	Privatistene skal opp til skriftlig eksamen i samisk som andrespråk - samisk 3. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. I tillegg skal privatistene opp til muntlig eksamen. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.
Vg3 påbygging til generell studiekompetanse	Privatistene skal opp til skriftlig eksamen i samisk som andrespråk - samisk 3. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. I tillegg skal privatistene opp til muntlig eksamen. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.

Eksamen for privatister i samisk som andrespråk – samisk 4

Årstrinn	Ordning
Vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram	Privatistene skal opp til muntlig eksamen i samisk som andrespråk - samisk 4. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.
Vg3 studieforberedende utdanningsprogram	Privatistene skal opp til skriftlig eksamen i samisk som andrespråk - samisk 4. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. I tillegg skal privatistene opp til muntlig eksamen. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.
Vg3 påbygging til generell studiekompetanse	Privatistene skal opp til skriftlig eksamen i samisk som andrespråk - samisk 4. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. I tillegg skal privatistene opp til muntlig eksamen. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.

De generelle bestemmelsene om vurdering er fastsatt i forskriften til opplæringsloven.